

עבודת השמים

פירוש "זכרים"

המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" (תענית ל ע"ב).
ובמשור הפרטי, שרואה את התקון בלבבו פנימה ושמה בו.
על אף שקביעת בכיה לדורות יש בה משום ענש, אולם
תכליתה לגרם לאדם שיצטער על חרבן בית המקדש הרוחני
שבבלב, וזו הדרך לגאולה. (הרב חגי ולסקי)

למה משה רבנו לא נכנס לארץ? אנו יודעים שזה בגלל
חטא מי מריבה: "וען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני
ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי
להם". אלא שבפרשה שלנו כתוב במפרש אחרת: משה מספר
על חטא המרגלים, ועל הענש שנתן ה' לדור המדבר, שלא
יכנסו לארץ. ואז מוסיף: "גם בי התאנף ה' בגללכם לאמר גם
אתה לא תבא שם". כלומר שמשה לא נכנס לארץ בגלל חטא
המרגלים, שהיה 38 שנה לפני חטא מי מריבה.

ובאמת, אם נסתכל בענש הכתוב בחטא המרגלים עצמו, נראה
שמשה לא הודג ממנו: "במדבר הזה יפלו פגריכם וכל
פקדיכם לכל מספרכם מן עשרים שנה ומעלה... כי אם כלב
בן יפנה ויהושע בן נון... כל מי שהיה מעל גיל עשרים בחטא
המרגלים ימות במדבר, חוץ מכלב ויהושע. משה ואהרן היו
בני יותר מעשרים, ולא הזכיר אותם. משמע לכאורה שגם הם
ימותו כחלק מדור המדבר. אלא שזה לא מובן: למה שמשה
ימות אם הוא לא חטא, ואפילו התוכח עם המרגלים? ועוד לא
מובן: אם כך מה ענינו של חטא מי מריבה? ולמה נאמר עליו
שבגללו לא יכנסו משה ואהרן לארץ, אם הגזירה הוזהר קצת
כבר 38 שנה? את הנסים הגדולים של יציאת מצרים, עשה ה'
פעם אחת בהסתר. היה דור אחד שראה את ה' ממש
בגלוי, וקבל ממנו תורה. אבל זו לא המטרה, מכאן ואילך העם
מתנהל בנסים נסתרים. אם עושים את רצון ה' יורד גשם, ואם
לא אז לא, וכדו'.

אם לא היו הנסים הגדולים והגלויים, לא היינו יודעים להבין
שגם ההתנהלות של הטבע סביבנו משנחת מאת ה'. אם לא
היינו שומעים באזנו את מתן תורה, לא היינו מאמינים למי
שמלמד אותנו את התורה שה' נתן אותה. אבל אחרי שפעם
אחת היו נסים גלויים כאלה, כבר אפשר לראות את ה' אפילו
בפרי העץ שאנו אוכלים, ואפשר לקבל את התורה מאב
לבן. משה הוא מי שנבחר שידא דרכו את ה' במציאות בצורה
גלויה. דור המדבר הם מי שנבחר לראות את ה' בצורה גלויה.
אבל החיים בארץ ידרשו מאתנו לראות את ה' בצורה נסתרת.
הטוב ביותר היה שהדור שראה את ה' בצורה גלויה, יכנס
לארץ, וימשיך בקלות לראות אותו בנסים הנסתרים שבארץ.
והם יחנכו את בניהם לראות את ה' בכל מה שקורה. במצב
כזה דור המדבר היה נכנס, ומשה שגלה את ה' במציאות היה
נכנס אתם ומכון אותם. אבל דור המדבר לא רצה לקבל עליו
את רצון ה', למרות שראה את הנסים בגלוי, ולמרות שנסו

השבת מתחילים אנו לקרא את ספר דברים, האחרון בחמשה
חמשי תורה. בחמש זה כתובים דבריו האחרונים וצוואתו
הרוחנית הגדולה של משה, המנהיג הגדול שנפרד מהעם
בערבות מואב. בדבריו הכליל משה רבנו תוכחות רבות לבני
ישראל, ואת חלקן אנו קוראים בפרשתנו. באחת מהן אמר
להם משה לבני ישראל: "והרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת
ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי
להשמידנו" (א, כז), ומבאר הספורנו פסוק זה וכותב: "בשנאת
ה' אותנו, על מה שעברנו עבודה זרה במצרים. לתת אתנו
ביד האמרי, שאע"פ שיש לאל ידו לכבש את האמורים
ולחמיתם, יתן אותנו בידם להנקם".

הרב דסלר, בספרו מכתב מאלהו (חלק ב' עמוד 46) לומד
מבאר הספורנו, שבני ישראל כבו באותו לילה בכי שמהותו
תשובה וחרטה. אולם הבנה זו סותרת לכאורה את דברי חז"ל
במסכת סנהדרין (דף קד ע"ב) שכותבים: "אמר רבי יוחנן: אותו
הלילה, ליל תשעה באב היה, אמר להן הקב"ה לישראל: אתם
בכיתם בכיה של חנם, ואני אקבע לכם בכיה לדורות". הרב
דסלר מישב זאת ומבאר שבכיתם אכן נבעה מהתעוררות
חזקה וצורך משמעותי לעשות תשובה. אולם היצר הרע, ברב
תכסיסות וערמו, חרש מזמות וערב "שמץ" של חסר בשחון
שהתעצם בהם, עד שאמרו "כי חזק הוא ממנו" (במדבר יג, לא).
וידועים דברי חז"ל המובאים ברש"י "כביכול כלפי מעלה
אמרו". בערמוניות רבה הביא אותם היצר הרע לירידה
רוחנית, שהביאה אותם לפגם בבשחון בה' - חסרון בדבקות
בה', שנתן היה לתקנו רק בבכיה לדורות.

בהמשך דבריו, מרחיב ומבאר הרב דסלר נושא זה, וכותב
שהפרת ה' בפנימיות הלב היא השראת השכינה בעם ישראל.
וע"י עברות וחטאים והתקרבות לסמאה יוצר האדם חומת
ברזל בין הנקודה הקדושה שבלבו לבין האני שלו. זו נקודת
"שכינתא בגלותא", שהנקודה הפנימית של האדם אינה גלויה
ומאידה, אלא חבויה וחשוכה. וכשם שיש גלות של השכינה
לפרט, יש גם גלות השכינה של הכלל. צער על גלות השכינה
וחרבן בית המקדש, כמו גם על העדר יכולת להדבק בראוי
בהקב"ה, זהו תקון לגלות השכינה, כפי שאמרו חז"ל: "כל

19:25	כניסת השבת
20:29	צאת השבת
19:47	שקיעה
20:59	ר. חם
5:51	הנץ

הפסרה: "חזון ישעיהו"

לנו ה' למה משה לא נכנס לארץ. אבל צרף לזה שבנגוד לדור המדבר, משה בן רואה את הארץ: "עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל". (הרב עמנואל בן ארצי)

בפסוק הפותח את חמש דברים קבלנו הדרכה מעשית בהנהגותינו ביחס לזולת, להמנע, עד כמה שנתן, מלביש. בבוא משה להוכיח את בני ישראל על חטאיהם הידועים, נמנע מלפרט את החטאים בפרוש והזכיר רק ברמז, כדי שלא לביישם. ללמדנו מה גדול כבוד הבריות וחובת והירות בו. וכך מצינו בחז"ל: (נשין נו) "אמר רבי אלעזר: בא וראה כמה גדול כחה של בושה, שהרי סיע הקב"ה את בר קמזא והחריב את ביתו ושרף את היכלו". בית המקדש נחרב בגלל יחיד שבוסתו הניעה אותו להיות "יודף" של כל ישראל ולמוסרם למלך רומי. אפילו בושה של אדם משחת, בוקעת רקיעים, והיא היא שהחריבה את בית המקדש ושרפה את ההיכל. נכונים הדברים כל השנה, ובפרט בימים אלו, של זכרון חרבן המקדש. תוכחה אינה "מעמך נעים ונוח" (פעמים רבות לשני הצדדים – המוכיח והמוכח). משה רבנו הורה לנו כיצד לבצע זאת, ולי"מזער" את אי הנעימות. גם פשיט צרף להוכיח את הזולת, יש לעשות זאת באופן מכבד, שלא יתביש מכך. (הרב חני יחזקיה)

פירת ההלכות

ע"פ ילקוט יוסף ברכ"ה
"דיני האש ביום טוב" (סימן תקכ"ב)
טו. אין להקל לעלות במעלית ביום טוב, כיון שבעת שלוחץ על הכפתור נדלק חשמל על ידי זה. [ובדין מעלית אוטומטית, ראה לעיל בסוף הלכות שבת דין חשמל בשבת].

טז. תנור חשמלי, אף על פי שאין להדליק אותו ביום טוב, משום אסור מוליד אש, מתיר להפעילו ביום טוב על ידי שעזן שבת שנעדר מערב יום טוב לשעה מסוימת, ולאפות או לבשל בו, ובסיום חפצו השעזן מכבהו. וכן מיקסר שרוצה להפעילו ביום טוב לרסק גזר או תפוחי אדמה על ידי שעזן שבת שמוכן מערב יום טוב, אף על פי שמשמיע קול, יש להתיר.

יז. גר של בטלה, שאינו צריך לו כלל, אסור להדליקו ביום טוב. ולכן אסור להדליק באמצע היום גר שאין בו תועלת כלל, דשרגא בטירה מאי מהני. אבל גר של בית הכנסת מתיר. וכן מתיר להדליק גר נשמה לעלוי נשמת ההורים, ביום פקדת השנה, או בתוך שנת הפטירה, ולא חשב גר של בטלה, ואף על פי שאין משתמשים בו, מכל מקום יש הנאה ממילא בתוספת האורה בבית, וגם יש בו מצוה. ומהיות טוב יותר נכון להדליק גר נשמה בבית הכנסת, שלכל הדעות יש מצוה להרבות בגרות בבית כנסת, שנאמר: "באורים כבדו ה'" והמקדקים נוהגים להדליק את גרות הנשמה סמוך לשלחנות הלומדים כדי לקרות לאורן. [ילקוט יוסף מועדים, הלכות יום טוב, דיני האש. שו"ת יביע אומר חלק ג' סימן ט' חלק יורה דעה אות ד'].
ת. נ. צ. ב. ה.

עלון זה לעילוי נשמת!	
ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יוסף בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לקס בת אסתר	יעקב לקס בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאוגו וחנינה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורמון בן חוה	יוסף צברי בן אהרון

עורך ומגיש: שלום ע.
המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:
יש לשלוח הדעה לאימייל: avodat.ase@gmail.com

ובדקו כמה פעמים שה' מתגלה בעולם. ולכן קל וחומר שכשיכנסו לארץ לא ייצו לראות אותו בנסתר. וממילא אי אפשר שיכנסו לארץ. וכך כתוב בפרוש בחטא המרגלים: "כי כל האנשים הראים את כבודי ואת אתתי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים" ובכל זאת "ולא שמעו בקולי: אם יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבתם וכל מנאצי לא יראוה". ולכן יכנסו רק בניהם שלא זכו לראות בגלוי כמותם, כדי שאם יבחרו שלא לראות את ה' בארץ, יהיו לפחות שוגגים ולא מזידים. וממילא אי אפשר שיכנס משה אתם, כי ההנהגה שלו היא להראות את ה' בגלוי ממש. אם כן משה לא נכנס לארץ בגלל דור המדבר כמו שהוא אומר אצלנו, אבל לא כענש, אלא כדי לאפשר את המדרגה של הדור החדש. וכדי שזה יהיה ברור, זמן לו ה' את חטא מי מריבה, שבו נראה שמשו בני דור המדבר ולא לדור החדש. הדור החדש צריך גם קטן יותר, שאפשר יהיה לפקפק בו. אם השלע מוציא מים בדבור, לא רואים את הקשר באופן ישיר. לעומת זאת בדור המדבר ההוצאה של המים היתה במקב שרואים את הקשר הישיר והמדי בין הפעלה לגם. וכן דור המדבר קבל את הופעת ה' כמכה של מקל, גם בנגוד לרצונו, גם אם הוא לא רוצה. אבל דור באי הארץ יקבל את הופעת ה' בדבור, אם רוצים יקשיבו ואם לא, לא. כך הסביר

סיפור בהמשכים

מפלט בינור חלק ב.
מציור: פניו של ההלך העידו על מצוקתו הגדולה. הוא צנח על ספסל בבית-המדרש בפשיסחה, הרפין את ראשו ביאוש והזיל דמעות מרות. אברך צעיר, משה-חיים שמו, הבחין בו והזמין אל ביתו. לאחר שערך לפניו שלחן בא עמו בדברים, והלה פתח לפניו את לבו. האיש ספר כי נקלע למצב כלכלי קשה, ועל כל זה נוספו הוצאות חתונה הקרובה של בתו. כאבו של האיש נגע ללב של משה-חיים. במוחו צץ רעיון. הוא היה ממנה על קפת "תקון ספרים" של הקהלה, ששמשה לתקון ולחדוש הספרים שבלו. בקפה הצטבר סכום נכבד, ושמועון-ליב החליט לתת את הכסף להלך האמלל. הדברים הגיעו לאזני רבי שמחה-בונם מפשיסחה. **המסד:** התלחשו השופטים והגיעו למסקנה כי הנמר אינו אשם כלל. מה כבר אפשר לצפות ממנו רעב, אמרו, וקראו לבא בתור. גם הזאב הוזה כי בידו עברה בלתי-נסלחת: פעם אחת ראה פרה רועה בעשב ולידה עגל צעיר. המראה גרה את תאבוננו, עד שלא עצר ברוחו וטרף את העגל. שוב דן חבר השופטים בענין והחליט כי הזאב נקי מכל רבב. ודאי לא באשמתו באה המגפה. ראשית, הלא נאמר במפרש "זאב טרף", ועוד, לא היתה לו דרך אחרת להשקית אותם רעבונם. אחרי הזאב בא תורו של הדב, וגם בפיו היה ספור דומה. גם הפעם פסקו השופטים כי הדב לא חטא, ואף שהרג וטרף – אין כל פגם במעשהו. לבסוף התייצבה כבשה קטנה. ברעד עמדה לפני האריה ולא העזה לפצות פה, עד שהאריה גער בה והיא פתחה בדבריה: "חטאתי מאוד. זה היה ביום שלג וכפור. כמעט קפאתי, אולם לשמחתי רחם עלי בעל-הבית והכניס אותי אל תוך ביתו החם. כשהתחממתי התעורר בי הרעב. פתאום הבחנתי כי בתוך נעליו של בעל-הבית יש כמה אניצי קש. לא כלתי להתאפק ואכלתי את מעט הקש, והוא השקית את רעבונך". לא הספיקה הכבשה לסים את דבריה וכל חיות הטורף כרתו אותה ופתחו בצעקות: "הנה האשמה! הלא אין כפיות טובה גדולה מזו. בעל הבית, ברב טובו, הכניס את הכבשה לביתו, והחצופה הזאת אכלה מן הקש בלי רשות!".
סיים רבי שמחה-בונם ואמר: "לזה כן דוד המלך במלים 'תעיתי כשה אובד – בקש', כי לעתים הכבשה נשפטת רק בעיון מעט קש... ואז פנה אל המתפנסים, שעדיין לא ירדו לסוף דעתו, ושאל כל אחד ואחד לשמו. הראשון ענה: 'אריה', השני: 'דב', השלישי: 'זאב', וכן הלאה. 'שימו לב, ר' אריה, ר' דב ור' זאב', הגביה רבי שמחה-בונם את קולו, 'אתם מתנהגים בדיק כמו חיות היער. כל אחד ואחד מכם נושא עמו מטען לא-קל של עברות, אך מה מסעיר את רוחכם, דוקא האברך טוב-הלב, שכל חטאו היה שלקח מעט קש'. עליו אתם דורשים להטיל קנס כבד?!" המסר נקלט היטב. פני הנוכחים השפלו בכלמה, ומאז לא העזו לדרוש את העונות של משה-חיים. סוף!